

JAK ZATRUDNIĆ NIANIĘ – INSTRUKCJA KROK PO KROKU

dotyczy niani sprawującej opiekę nad dzieckiem w wieku od 20 tygodnia życia do 3 roku życia.
(w przypadku gdy niemożliwe lub utrudnione jest objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym do 4 roku życia).

NIANIĄ MOŻE ZOSTAĆ OSOBA:

- niebędąca rodzicem dziecka, którym ma się opiekować,
- ma więcej niż 18 lat,
- zrobi badania dla celów sanitarno-epidemiologicznych i dostanie orzeczenie o braku przeciwwskazań do pracy.

Nianią może być na przykład babcia, siostra, kuzynka dziecka, ktoś spoza rodziny — sąsiadka, studentka, emeryt, osoba na świadczeniu przedemerytalnym. Niania nie musi mieć kierunkowego wykształcenia ani doświadczenia zawodowego w pracy z małymi dziećmi. Nie musi też odbywać specjalnych szkoleń.

Podpisz z nianią umowę uaktywniającą (załącznik nr. 1) Stronami umowy są: **rodzice albo rodzic samotnie wychowujący dziecko, niania.**

SKŁADKI ZUS - DOFINANSOWANIE SKŁADEK Z BUDŻETU PAŃSTWA. Jeśli niania ma pensję równą albo mniejszą niż minimalne wynagrodzenie za pracę określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 września 2021 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2022 r.— można uzyskać dofinansowanie w wysokości **połowy** składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i zdrowotne.

Będą one odprowadzane z budżetu państwa, jeżeli: rodzice, opiekunowie prawni albo inne osoby, które opiekują się dzieckiem na podstawie orzeczenia sądu — jeśli:

- ich dziecko ma od 20. tygodni do 3 lat — mogą korzystać z dofinansowania do końca roku szkolnego. Wyjątkowo, jeśli dziecko nie może pójść do przedszkola, na przykład przez brak miejsc — do ukończenia 4 lat.
- nie są na urlopie macierzyńskim, ojcowskim albo wychowawczym,
- nie tworzą zawodowej rodziny zastępczej,
- nie korzystają z ulgi na podstawie umowy aktywizacyjnej, czyli na przykład nie zatrudniają innej osoby, która była bezrobotna,
- spełnią jeden z poniższych warunków:
  - pracują na umowę o pracę albo zlecenie,
  - prowadzą działalność pozarolniczą,
  - prowadzą działalność rolniczą. Wyjątkiem są osoby, które są domownikami w gospodarstwie rolnym i podlegają ubezpieczeniu społecznemu rolników.
- rodzice mogą skorzystać z dofinansowania niezależnie od sytuacji życiowej. Rodzic może więc samotnie wychowywać dziecko, czyli być panną, kawalerem, wdową, wdowcem, po rozwodzie, w separacji. Dotyczy to również rodzica, który samotnie wychowuje dziecko choć jest w związku małżeńskim, bo jego małżonek nie ma praw rodzicielskich albo jest w więzieniu (podpisuje wtedy umowę z nianią tylko ten jeden rodzic).

- **Dziecko nie może chodzić do żłobka, klubu dziecięcego ani być pod opieką dziennego opiekuna.**
- **Ubezpieczenie chorobowe** jest dobrowolne, jeśli niania będzie chciała mieć też ubezpieczenie chorobowe — trzeba potrącić składkę na to ubezpieczenie z jej pensji i odprowadzić do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS). **Tej składki nie finansuje budżet państwa.**

JAK ZGŁOSIĆ NIANIĘ DO UBEZPIECZEŃ – po podpisaniu umowy

1. Najpierw zgłoś do ZUS siebie jako płatnika składek – wypełnij formularz **ZUS ZFA** (UWAGA!!! Jeśli nie posiadasz nadanego numeru NIP – **złóż wniosek o wydanie numeru NIP do urzędu skarbowego**, zgłoszenie na formularzu NIP-7 obowiązuje osoby fizyczne, które nie prowadzą firmy, ale zamierzają korzystać z umów uaktywniających, np. zatrudniając nianie) i przekaż go do ZUS. Jeśli prowadzisz działalność i już składałeś taki formularz, nie musisz go składać ponownie.

Ważne! Płatnikiem składek jest jeden z rodziców lub opiekun dziecka, który podpisał umowę.

2 . Zgłoś nianię jako osobę ubezpieczoną. Jeśli niania podlega:

- ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu – wypełnij **formularz ZUS ZUA**,
- tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu – wypełnij **formularz ZUS ZZA**

i przekaż do ZUS.

W formularzu wpisz kod tytułu ubezpieczenia, który zaczyna się od cyfr **04 30**. Formularze otrzymasz w dowolnej placówce ZUS lub pobierz je ze strony ZUS.

JAK ROZLICZYĆ SKŁADKI ZA NIANIĘ

Jeśli niania zarabia minimalne wynagrodzenie lub niższe, a dla umów uaktywniających zawartych od 1 stycznia 2018 r. - połowę minimalnego wynagrodzenia albo mniej

Wypełnij i złóż do ZUS:

1. **deklarację ZUS DRA** oraz
2. **raport miesięczny ZUS RCA** – jeśli niania podlega ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu lub tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu.

W raporcie ZUS RCA wpisz kod tytułu ubezpieczenia, który zaczyna się od cyfr 04 30.

Jeśli niania zarabia więcej, niż wynosi minimalne wynagrodzenie, a dla umów uaktywniających zawartych od 1 stycznia 2018 r. - niż połowa minimalnego wynagrodzenia

Wypełnij i złóż do ZUS:

1. **deklarację ZUS DRA** oraz
2. **raport miesięczny ZUS RCA** jeśli niania podlega ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu lub tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu;

W tym raporcie wpisz kod tytułu ubezpieczenia, który zaczyna się od cyfr **04 30**. Rozliczasz w nim składki od części wynagrodzenia niani równej minimalnemu wynagrodzeniu.

1. [raport miesięczny ZUS RCA](#) jeśli niania podlega ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu lub tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu.

W tym raporcie wpisz kod tytułu ubezpieczenia, który zaczyna się od cyfr 04 31. Rozliczasz w nim składki od części pensji niani ponad minimalne wynagrodzenie. Składki te współfinansujesz z nianią.

Przykład

Umowa z nianią została zawarta przed 1 stycznia 2018 roku. Niania podlega ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu. W styczniu 2022 r. zarobiła 3500 zł. Rodzic powinien złożyć za nią następujące dokumenty rozliczeniowe:

- imienny raport ZUS RCA z kodem tytułu ubezpieczenia zaczynającym się od cyfr 04 30 – od minimalnego wynagrodzenia 3010 zł,
- imienny raport ZUS RCA z kodem tytułu ubezpieczenia zaczynającym się od cyfr 04 31 – od wynagrodzenia 490 zł (3500 zł minus 3010 zł),
- deklarację rozliczeniową ZUS DRA z identyfikatorem 40 01 2022.

JAK CZĘSTO TRZEBA SKŁADAĆ DOKUMENTY ROZLICZENIOWE

1. Powinieneś do 20. dnia następnego miesiąca dostarczyć do ZUS dokumenty rozliczeniowe za nianię (za miniony miesiąc).
2. Jeżeli pensja niani nie przekracza minimalnego wynagrodzenia, bądź połowy minimalnego wynagrodzenia (dla umów uaktywniających zawartych od 1 stycznia 2018 r.), dokumenty składasz tylko raz. Chyba że zatrudniłeś nianię w trakcie miesiąca, wtedy składasz dokumenty jeszcze za kolejny, pełny miesiąc.

3. Ponownie złóż dokumenty:

- gdy zmieni się pensja niani (do wysokości minimalnego wynagrodzenia, bądź połowy minimalnego wynagrodzenia dla umów uaktywniających zawartych od 1 stycznia 2018 r.),
- gdy niania pobierała za dany miesiąc np. zasiłek chorobowy.

4. Gdy pensja opiekunki jest wyższa niż minimalne wynagrodzenie, bądź wyższa niż połowa minimalnego wynagrodzenia (dla umów uaktywniających zawartych od 1 stycznia 2018 r.) dokumenty rozliczeniowe składaj do ZUS co miesiąc.

Gdzie składać dokumenty

- w każdej placówce ZUS,
- wysłać pocztą,
- przez Platformę Usług Elektronicznych za pośrednictwem programu ePłatnik.

Kiedy budżet państwa przestanie finansować składki za nianię

1. Z chwilą wygaśnięcia lub rozwiązania umowy, np. z końcem roku szkolnego, w którym Twoje dziecko skończyło 3 lata.
2. Po 3 miesiącach od dnia, w którym:
  - stracisz pracę,
  - przestaniesz prowadzić działalność gospodarczą lub ją zawieszysz,
  - będziesz na urlopie bezpłatnym.

CO NALEŻY ZROBIĆ PO ZAKOŃCZENIU UMOWY Z NIANIĄ

Złóż do ZUS:

- **druk ZUS ZWUA** – wyrejestrowanie niani z ubezpieczeń – jako datę wyrejestrowania wpisz dzień, od którego niania nie podlega ubezpieczeniom;
- **druk ZUS ZWPA** – jeżeli płaciłeś składki tylko za nianię (czyli gdy przestajesz być płatnikiem składek)

w ciągu 7 dni od dnia, w którym budżet państwa przestanie płacić składki za nianię.

ZATRUDNIENIE NIANI A PODATEK DOCHODOWY

Rodzic nie jest płatnikiem podatku dochodowego z tytułu zawartej z nianią umowy uaktywniającej, a zatem nie ciąży na nim ani obowiązek poboru zaliczek na podatek dochodowy od wypłacanego wynagrodzenia, ani też nie ma obowiązku sporządzenia i przekazania tobie lub organowi podatkowemu PIT-4R i PIT-11.

Co do zasady, **przychody z innych źródeł podlegają opodatkowaniu dopiero w zeznaniu rocznym**, składanym do końca kwietnia kolejnego roku, na formularzu PIT-36. Niania musi pamiętać, że nie otrzyma od rodziców zlecających opiekę żadnego formularza podatkowego (PIT-11), w związku z tym powinna gromadzić wszelkie dokumenty potwierdzające pozyskiwane przychody z tego źródła (umowę, rachunki, przelewy, itp), aby móc samodzielnie wyliczyć kwotę przychodu i podatku. Nie trzeba opłacać zaliczek na podatek każdorazowo po wystawieniu rachunku – podatek można opłacić jednorazowo po zakończeniu roku i złożeniu deklaracji rocznej. Niania może jednak podjąć dobrowolną decyzję o regularnym odprowadzaniu **miesięcznych zaliczek** na podatek dochodowy. Trzeba pamiętać, że gdy niania odprowadzi w ciągu roku choć jedną zaliczkę na podatek, nie może zrezygnować z ich wpłacania do końca danego roku kalendarzowego. Zaliczki wpłaca się na rachunek urzędu skarbowego właściwego według jej miejsca zamieszkania **w terminie do 20 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym uzyskała dochód**, a za grudzień w terminie złożenia zeznania podatkowego.

Załącznik nr 1

UMOWA UAKTYWNIAJĄCA

Zawarta w.....w dniu..... pomiędzy .....
zam. ....legitymują się dowodem osobistym (numer i seria) .....,
oraz PESEL..... ..zwaną dalej Zleceniobiorcą (Niania),

a
.....l..... legitymującą/ym się dowodem
osobistym o serii i numerze ..... PESEL.....,

oraz
..... legitymującą/ym się dowodem
osobistym o serii i numerze ..... PESEL .....,
zam. ...., zwanymi dalej
Zleceniodawcą (Rodzicami/rodzicem samotnie wychowującym dziecko):

§ 1

Celem umowy jest sprawowanie przez Zleceniobiorcę opieki nad dzieckiem w wieku od 20 tygodnia życia do 3 lat (wyjątkowo do 4 roku życia, jeżeli nie można zapewnić dziecku opieki przedszkolnej), w czasie i miejscu wskazanym w umowie.

§ 2

Zleceniodawca zleca Zleceniobiorcy świadczenie usług w postaci sprawowania opieki nad:

1.....

(imię i nazwisko dziecka, data urodzenia)

§ 3

Opieka sprawowana będzie przez ..... dni w tygodniu, od .....
do ..... przez ..... godzin od .....
.....
do w miejscu zamieszkania Zleceniodawcy/Zleceniobiorcy®, pod adresem:
.....
.....

§ 4

Do obowiązków Zleceniobiorcy należy w szczególności:

- a) zagwarantowanie dziecku odpowiedniej opieki pielęgnacyjnej oraz edukacyjnej, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka;
- b) prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwych do wieku dziecka.

§ 5

1. Z tytułu wykonywania obowiązków wchodzących w zakres niniejszej umowy Zleceniodawca zobowiązuje się do comiesięcznej wypłaty Zleceniobiorcy wynagrodzenia do 10 dnia następnego miesiąca za poprzedni miesiąc w kwocie ..... zł (słownie: .....).
2. Zapłata wynagrodzenia następować będzie każdorazowo przelewem na rachunek Zleceniobiorcy: .....

§ 6

Strony ustalają, iż wynagrodzenie za realizację zleceń obejmuje wszelkie koszty i opłaty (w tym koszty dojazdów do miejsca realizacji zlecenia oraz przejazdów z dziećmi), jakie Zleceniobiorca ponosił będzie w związku z wykonywaniem swoich obowiązków. Konieczność poniesienia innych kosztów nieprzewidzianych w umowie musi być każdorazowo uzgadniana ze Zleceniodawcą.

§ 7

1. Zleceniodawca zobowiązuje się do zgłoszenia Zleceniobiorcy do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego.
2. Składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie społeczne opłacane będą przez Zleceniodawcę na zasadach określonych w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych oraz przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
3. Oświadczenie dotyczące sytuacji zleceniodawcy na rynku pracy będące podstawą do ustalenia dofinansowania składek z budżetu państwa, stanowi nieodłączny element, niniejszej umowy – załącznik nr 1.

§ 8

Umowa zostaje zawarta na okres od ..... r. do ..... r.

§ 9

1. Każda ze stron ma prawo rozwiązać niniejszą umowę za uprzednim dwutygodniowym wypowiedzeniem na piśmie

2. Zleceniodawca ma prawo wypowiedzieć niniejszą umowę ze skutkiem natychmiastowym w przypadku naruszenia przez Zleceniobiorcę obowiązków wynikających z niniejszej umowy.

§ 10

Wszelkie spory wynikające lub związane z wykonaniem niniejszej umowy, które nie zostaną rozwiązane przez Strony umowy na drodze polubownej, zostaną rozstrzygnięte przez sąd właściwy dla siedziby Zleceniodawcy.

§ 11

Wszelkie zmiany niniejszej umowy wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 12

W zakresie nieuregulowanym w niniejszej umowie zastosowanie mają przepisy kodeksu cywilnego dotyczące umów zlecenia oraz postanowienia ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz.U. Nr 45, poz. 235).

§ 13

Niniejsza umowa została zawarta w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze Stron.

.....
(podpis Zleceniodawcy)

.....
(podpis Zleceniobiorcy)

załącznik nr 1 do umowy

OŚWIADCZENIE ZLECENIODAWCY (RODZICÓW DZIECKA)

- wypełnia każdy z rodziców

Zleceniodawca oświadcza, że:

- a) - pozostaje w zatrudnieniu - TAK/NIE
  - świadczy usługi na podstawie umowy cywilnoprawnej stanowiącej tytuł do ubezpieczeń społecznych - TAK/NIE
  - prowadzi działalność gospodarczą - TAK/NIE
  - jest osobą bezrobotną - TAK/NIE
  - pobiera zasiłek macierzyński - TAK/NIE
  - przebywa na urlopie wychowawczym - TAK/NIE
  - korzysta z ulgi na podstawie umowy aktywizacyjnej – TAK/NIE;

- b) dzieci, o których mowa w umowie, nie są umieszczone w żłobku, klubie dziecięcym oraz nie zostały objęte opieką sprawowaną przez dziennego opiekuna;

- c) pełni funkcji rodziny zastępczej zawodowej – TAK/NIE.

.....
(podpis Zleceniodawcy)